

เทศน์เช้า วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลามันเป็นภาระ เห็นไหม เขาก็เป็นภาระรับผิดชอบไว้ พอมันปล่อยไปแล้ว เราบอกเป็นเหมือนภูเขาเลย เราแบกไว้หนักมาก เวลาปล่อยแล้วหลุดหมดเลย พวกเราก็เหมือนกัน เราแบกของเรากันไว้นะ พวกเราทำอะไรไว้ เราจะแบกของเรากันไว้ให้มันทุกข์มันยาก แต่ถ้าปล่อยได้ แล้วมันปล่อยได้ไหมล่ะ?

อำนาจทางเศรษฐกิจ อำนาจทางธรรม อำนาจทางโลก อำนาจมันอยู่ที่ไหน มันบังคับเรา แต่เราไม่รู้ตัวเองเลยว่ากิเลสมันบังคับเรานะ อำนาจในหัวใจเรามันบังคับเรา เราไม่รู้ตัวเลย อำนาจที่บังคับเราอย่างนี้ อันนี้ทุกข์มาก แล้วมันจะแก้ไขวิธีการใดละ มันจะแก้ไขไม่ได้เลยถ้าเราไม่เข้าใจวิธีการของมัน

เวลาทำกันนะ เขาก็ทำกันไปแบบว่าลูปๆ กลุ้มๆ เห็นไหม เราเข้าใจลูปๆ กลุ้มๆ นะ ตอนนี้อยู่เหมือนกับเด็กๆ เลย เมื่อก่อนนี่เราเป็นผู้ใหญ่ เราทำงานกันมา เราเป็นเด็กมา พ่อแม่เราฝึกสอนเรามาอย่างหนึ่งนะ เดี่ยวนี้เด็กเวลาเราจะสอน จะฝึกสอนมัน เด็กเห็นไหม เอาเด็กเป็นศูนย์กลาง เอาเด็กเป็นศูนย์กลาง แล้วเด็กมันรู้อะไรล่ะ?

เวลาความคิดว่าเอาเด็กเป็นศูนย์กลาง แล้วเอาเด็กเป็นศูนย์กลาง เด็กมันก็ต้องมีข้อมูลของเขา เอาเด็กเป็นศูนย์กลาง คุณสม้ยเรา เห็นไหม เราจะมีข้อมูลของเรา อย่างสูตรคุณต่างๆ เราต้องท่องได้ก่อน ถ้าเป็นศูนย์กลางมันต้องคิดได้สิ เอาเป็นศูนย์กลาง ศูนย์กลางจะให้มันมีอำนาจเหนือเราหรือ?

เห็นไหมลูกบังเกิดเกล้า จะทำให้พ่อแม่เป็นทุกข์มาก แต่ถ้าพ่อแม่บังเกิดเกล้าจะเลี้ยงลูกเราให้อยู่ในอำนาจของเรา อยู่ในอำนาจนะ ถ้าอำนาจเป็นธรรม ทุกคนจะยอมรับอำนาจที่เป็นธรรม อำนาจที่เป็นธรรมนะ มันยอมรับแต่ข้างหน้าใจ เวลาเจอกัน เขามีอำนาจเหนือกว่า เราจะยอมรับเขา แต่ในหัวใจเรายอมรับเขาไหม ไม่ยอมรับเขาเลยเพราะอะไร เพราะอำนาจนี้อำนาจทุจริต อำนาจทุจริตมันบีบคั้น

ทำให้เรามีความทุกข์ความยาก ถ้าเราศึกษา เห็นใหม่ ยุติธรรม ความยุติธรรมเกิดจากเราก่อนนะ ในศาสนาเราสำคัญมาก สำคัญที่ย้อนกลับมาที่เรา ย้อนกลับมาเอาเราไว้ในอำนาจของเรา

แต่ทางโลกเราต้องมีอำนาจ เป็นผู้มีอิทธิพล ถ้าผู้มีอิทธิพล เวลาผู้มีอิทธิพลมากจนเกินไป มันก็คุมตัวเองเราไม่ได้ เห็นใหม่ นี่อิทธิพลในตัวเรา อิทธิพลคือความที่เรายังคับเราไม่ได้ แต่มันไม่มีใครเห็นกับเราสิ มันเป็นนามธรรม ความรู้สึกนี่เป็นนามธรรมนะ ศาสนานี้เป็นอาหารของใจ

ถ้ามีศีลมีธรรมขึ้นมา มันจะเริ่มควบคุมตรงนี้ไง ถ้ามีศีลของเรา เราควบคุมของเรา มันเทียบเคียงได้ ถ้าไม่มีศีลนะ เราก็คิดประสาเราเลยว่สิ่งนั้นเป็นความถูกต้อง เราคิดอะไรก็เป็นความถูกต้อง เพราะคนเรานี้มันต้องเชื่อมั่นตัวเองมาก ความเชื่อมั่นตัวเองนะ แล้วข้อมูลของเรามีขนาดไหน เห็นใหม่ ข้อมูล ใครที่มีข้อมูลข่าวสารมาก คนนั้นจะปกครองโลก

เดี๋ยวนี้ไม่ใช่ เพราะข้อมูลข่าวสารมันอยู่ในคอมพิวเตอร์นะ แล้วไว้ในคอมพิวเตอร์ เห็นใหม่ ทุกคนจะเข้าไปล้วงข้อมูล อันนั้นจะเสียเปรียบ ความเสียเปรียบความได้เปรียบของเขาเมื่อก่อนมันอยู่ที่การปัญญาของใครมากใครน้อย ปัญญาอันนี้มาจากไหน?

ปัญหานี้มันอยู่การฝึกฝนนะ เขาวนปัญญา เห็นใหม่ ปฏิภาณไหวพริบมันเกิดมาจากอะไร เกิดมาจากการภาวนานะ เกิดมาจากการฝึกฝน ถ้าเราได้ฝึกฝนของเรา เราจะมีเขาวนปัญญา เราจะมีสติสัมปชัญญะ เราจะไม่ตื่นไปกระแสโลก เราจะไม่เป็นเหยื่อของโลก เป็นเหยื่อนะ เวลาเขาหลอกลวงกัน สิ่งนี้ทันสมัย สิ่งนี้ทันสมัย แล้วเราก็จะทันสมัยกับเขา ทันสมัยกับเขาเราได้อะไร เราเหนื่อยยากมากเพราะอะไร เพราะสิ่งต่างๆ ที่เราใช้ทรัพยากร เราต้องแลกมาด้วยเงินด้วยปัจจัยของเรา แล้วเราหามาจากไหน เราเหนื่อยมากเลยเพราะอะไร เพราะเรามาตอบสนองเรา

แต่เวลาดูพระเราสิ ฉันทมือเดียว ใช้ปัจจัยเครื่องอาศัย ปัจจัย ๔ เห็นใหม่ สิ่งนี้ขาดไม่ได้ ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่มนี้ขาดไม่ได้เลย สิ่งนี้เพราะการดำรงชีวิตนะ นี่การดำรงชีวิต แต่! แต่ถ้าการดำรงชีวิตอย่างนี้มันเรื่องของโลก เห็นใหม่ มันเจือจางกันได้ มันช่วยเหลือกันได้

แต่ถ้าเรื่องของกรรมนะ เวลาเราทุกข์เราโศกขึ้นมา ใครจะช่วยเหลือเรา เห็นไหม 'ได้แต่ปลอบประโลมจากภายนอก แต่หัวใจมันคิดคืดของมัน อยู่ในหัวใจนี้มันจะเอาอะไรไปยับยั้งมัน?

แต่ถ้าเรามีการฝึกฝนของเรา เราเชื่อในกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กรรมอันนี้มันจะเข้าไปเจองานตรงนี้ไง แล้วถ้าเราฝึกฝนของเรามา เห็นไหม ปฏิภาณไหวพริบมันจะทำให้เราได้ถูกคิด คนเราถ้าถามชีวิตนี้คืออะไร เกิดมาทำไม ชีวิตนี้เป็นอย่างไร สังคมเขาเป็นกันอย่างไร นี่เราไปตีกับเขานะ เพราะอะไรรู้ไหม

เพราะมันเป็นของอนิจจัง มันเป็นของชั่วคราวนะ ๑๐๐ ปี ไม่เกิน ๑๐๐ ปี ทุกคนเกิดมานี้ต้องตายหมดเลย แล้วเวลาตายไป เราเกิดมาแล้ว เรามีโอกาสในชีวิตหนึ่ง เราจะทำคุณงามความดีอะไร ถ้าคุณงามความดีของโลก คนก็เกิดตายเกิดตายกันอยู่ การเกิดตายถ้าเป็นคนดีเกิดนะ มันเกิดขึ้นมาแล้วสร้างสมบุญญาธิการ เห็นไหม อำนาจวาสนาบารมี เขาวนั้บุญญา มันจะเกิดตรงนี้

แต่ถ้าเราเกิดมา เราไม่เคยทำอะไรเลย เอาเปรียบแต่เขา แล้วเราใช้ทรัพยากรอย่างนี้ เวลาเราไปเกิดใหม่ๆ บุญญาเราจะด้อยไปๆ เพราะอะไร เพราะเราทำของเราเองนะ เราทำของเราเอง สิ่งที่เราเป็นไปนี่เราทำตัวเองทั้งนั้น คนที่มีเขาวนั้บุญญา เขาก็สร้างของเขาขึ้นมา เวลาเราภาวนาขึ้นมา เห็นไหม คนอยากพ้นทุกข์

เวลาเราศึกษาธรรมกันนะ ปัจจุบันนี้ถ้าเราศึกษาธรรม เรามีศาสนาในหัวใจ เราจะเชื่อในกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่ามรรคผลมีนะ แต่ถ้าคนเขาไม่เชื่อนะ เขาไม่เชื่อหรือ เราแสวงหาขนาดนี้ เรายังทุกข์ยากขนาดนี้เลย เวลาเราดำรงชีวิตเรายังทุกข์ยากขนาดนี้ แล้วเป็นไปได้ อย่างไม่ที่พระไปอดๆ อยากๆ แล้วจะมีความสุข?

พระนี่ไปอดๆ อยากๆ นะ เราแสวงหาของเรา เห็นไหม ในสมบัติ ในเครื่องใช้เรา ในบ้านเราทุกอย่างพร้อมเลย มีความสุขมาก ร่มเย็นเป็นสุข ขนาดมันร่มเย็นเป็นสุขในวิทยาศาสตร์นะ แต่หัวใจยังเร่าร้อนเลย แล้วไปอดๆ อยากๆ จะมีความสุข เป็นไปได้อย่างไร มันไม่เชื่อ เห็นไหม

อำนาจวาสนาอยู่ตรงนี้ไง ลองถ้าไม่เชื่อของมัน มันก็ยิ่งห่างศาสนาไปเรื่อยๆ พอยิ่งห่างศาสนาไปเรื่อยๆ มันก็ยิ่งร้อนไปเรื่อย ยิ่งร้อนไปเรื่อย เวลามันเราร้อนในหัวใจ แล้วมันก็บีบคั้นในหัวใจ ทุกข์ทั้งนั้น หน้าขึ้นอกตรมนะ เวลาหน้าตานี้ทำขึ้นบานกัน ว่าฉันมีความสุข ฉันมีความสุข แต่ในหัวใจอกตรมทั้งนั้น

แต่ถ้าเรามีกรรมในหัวใจ คุณติ เวลาอค่อยๆ ทยอยๆ เห็นไหม อยู่โคนไม้ อยู่ป่าของเรา ถ้ามันพอใจนะ เราจะไม่ต้องสะสมสิ่งใดเลย เราต้องไม่เป็นภาระสิ่งใดเลย เข้าออกไปบิณฑบาตเลี้ยงชีพด้วยปรีชาแข่ง นี่เราไปเลี้ยงชีพด้วยปรีชาแข่ง เขาจะใส่อะไรมาก็เป็นสภาวะที่เขาจะให้มาแล้วแต่กำลังของเขา เขามีอะไรให้มา เขาก็ทำทานของเขา เขามีกำลังแค่ไหน เขาทำแค่นั้น

แล้วเราอยู่ป่าอยู่เขาของเรา เขามีอะไรมาให้เรา เขาก็มีตามประสาของเขา แต่มันดำรงชีวิตได้ ปัจจัยเครื่องอาศัย เห็นไหม อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย เห็นไหม ปัจจัยเครื่องนี้มันอาศัยของเราได้ อาศัยของเราได้ เราก็ไม่ตื่นเต้นไปกับเขา แต่ที่ว่าโลกนี้ โลกข้อมูลข่าวสารต่างๆ ต้องมีปัญญาอย่างนั้น อันนั้นมันบริหารจัดการนี่เป็นเรื่องของโลก

คำว่าเรื่องของโลก เรื่องของกรรม เรื่องของโลกคือว่าเวลาเราออกไป คุณติ เราต้องทำธุรกิจการค้ากัน เราก็ต้องมีหน้าที่การงานของเรา หน้าที่การงานอันนี้เพราะว่างานอันนี้ทำให้เราให้พัฒนาหัวใจใจ การฝึกฝน การปฏิบัติสังคัม เห็นไหม เราได้ประสบการณ์ทุกวัน ออกไปเผชิญกับสังคัม เราจะรู้จักคนโน้นคนนี้ มันจะมีข้อมูลต่างๆ ในหัวใจ มันจะฝึกใจตลอดเวลา

นี่งานข้างนอก งานข้างใน ข้างในมันก็ได้ฝึกฝนใจของมัน ข้างนอกก็หน้าที่การงานขึ้นมาเพื่อล้มมาอาชีวะ เพื่อเลี้ยงชีพของเรา สิ่งนี้เป็นงานปัจจัยจากเรื่องของโลกๆ โลกที่เขาบริหารจัดการกัน แต่เรื่องของใจล่ะ? ถ้าเรื่องของใจนะ บริหารอย่างไรมันยิ่งฟูไปนะ ถ้าคนมีกรรม มันหยุดได้ ถ้าคนไม่มีกรรม มันหยุดไม่ได้เลย ถ้าหยุดไม่ได้นะ มันจะแบกโลก แบกโลกให้ใจหนักหน่วงมาก แต่ถ้ามันปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางเข้ามานี่เป็นเรื่องโลกๆ นะ โลกก็ปัญญา

แล้วถ้าโลกุตตรปัญญาละ มันต้องทำความเข้าใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบเข้ามา มันจะเกิด ปัญญาอีกอันหนึ่ง ปัญญาอันนั้นนะ ปัญญาที่ชำระกิเลสในหัวใจของเรา เราถึงต้องหาที่สงบสงัดไป ถ้าสงบสงัด เห็นไหม ว่าพระนี่ไม่จริง ถ้าผู้ที่ปฏิบัติ ถ้าจริง อยู่ที่ไหนมันต้องทำได้สิ ทำได้ต่อเมื่อคนที่ทำงานเป็น คนทำงานเป็น วิกฤตอย่างไรเขาก็ทำงานของเขาได้นะ ถ้าคนทำงานไม่เป็นนะ ขณะที่ว่า เริ่มฝึกฝนนะทำได้ แต่พอไปเจอวิกฤตต่างๆ ทำอะไรไม่ได้ ถ้าหัวใจที่มันมีหลักมีเกณฑ์แล้วอยู่ที่ไหนก็ อยู่ได้

แต่ถ้าผู้ฝึกใหม่ มันต้องอาศัยสิ่งนี้ก่อน เห็นไหม ความสงบสงัด สงัดจากภายนอก ความสงบ จากภายนอกเข้ามา ถ้าจิตมันสงบเข้ามาก่อน กายวิเวก จิตวิเวก ถ้าจิตวิเวกได้ขึ้นมา นี่พอกายวิเวก จิต มันไม่วิเวกสิ เพราะกายมันวิเวก เห็นไหม เข้าไปอยู่ป่าอยู่เขา แต่จิตมันยังคืนรนนะ

เราอยู่ในสังคม เราจะมองเห็นสิ่งต่างๆ เราจะไม่เห็นความเป็นไปของสังคมเลย พอเราแยกตัว ออกไปนะ นั่นก็น่าแก้ไข นี่ก็น่าแก้ไข เวลาผู้บวชใหม่จะเป็นอย่างนี้หมดเลย เวลาบวชเข้าไปอยู่ใน ความสงบสงัดนะ จะเห็นความบกพร่องของตัวเองนะ ตอนที่เรายังไม่ได้บวชนะ เราอยู่ในฆราวาส เรา จะมีจุดบกพร่องอย่างนั้นๆ

พอเวลาถ้าเราออกไป เราสึกออกไปนะ เราจะได้ประกอบไปทำสิ่งที่บกพร่องให้สมบูรณ์ขึ้นมา แต่เวลาออกไปแล้วไม่เป็นอย่างนั้นเลย เห็นไหม คูลิ กิเลสมันหลอก มันเอาอดีตอนาคตมาหลอกเรา หลอกให้เราต้องเป็นอย่างนั้น ต้องเป็นอย่างนั้น แต่ในปัจจุบันนี้มันมองข้ามไป ในศาสนาเราแก้ไขกัน ในปัจจุบันนี้ ถ้าปัจจุบันนี้มันปกติขึ้นมา เห็นไหม ปัญญามันจะเกิดขึ้นมา ใอนั้นมันเป็นอดีตอนาคต แล้ว สิ่งที่เราเข้ามา เราแยกจากสังคมมา เรามีที่สงบสงัดขึ้นมา มันจะเห็นความบกพร่องของสังคม แต่ ถ้าเราอยู่ในสังคมนั้น มันก็มีติดบอด

นี่ก็เหมือนกัน พอเราเข้าป่าเข้าเขา เรามาคำจัดใจของเรา มันก็จะคืนรนขึ้นมา ถ้าคืนรนขึ้นมา อันนี้เราจะได้เห็นตัวของเราเอง เห็นไหม เวลาเราไปเที่ยวป่าช้า เวลาเข้าไปในป่าช้า กลางคืนสงัดนี้มัน จะกลัวมากเลย ความกลัวนี้เกิดมาจากไหน กลางวันเป็นอย่างหนึ่ง กลางคืนเป็นอย่างหนึ่ง เข้าไป ๔-๕ คนเป็นอีกอย่างหนึ่ง อารมณ์ต่างๆ กันตลอดไป

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันสงบเข้ามาเป็นฐานของเขา ฐิติจิตนี่เป็นความเห็นของเรา เห็นใหม่ เป็นอำนาจวาสนาของเรา เป็นบารมีของเรา ถ้าจิตมันสงบ ถ้าคนมีอำนาจวาสนา มันจะเห็นกาย เห็นกายนะ เพราะเห็นกายด้วยอำนาจวาสนา เพราะได้สร้างสมบุญญาธิการมา

ถ้าไม่เห็น.. ถ้าไม่เห็นจิตมันสงบเข้ามามีกำลังของเขา น้อมไปเห็นใหม่ เหมือนกับเรา ในสมบัติของเรามีมากมีน้อย บางคนมีสมบัติมาก มันใช้จ่ายได้สะดวกสบาย คนมีสมบัติน้อยแต่รู้จักใช้จ่ายมันก็ได้ประโยชน์ขึ้นมา คนมีสมบัติมากมีสมบัติน้อยแล้วแต่ ใช้จ่ายไม่เป็น ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย จะได้ไม่เป็นประโยชน์อะไรเลย

จิตสงบเข้ามาแล้วควบคุมไม่เป็น ยกขึ้นวิปัสสนาไม่เป็น มันจะเป็นอนิจจัง เห็นใหม่ สรรพสิ่งนี้ สัพเพ ธมมา อนตตา มันเป็นอนัตตา มันจะจับจ่ายใช้สอยฟุ่มเฟือยไป มันจะไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย มันจะยกวิปัสสนาไม่ได้

แต่ถ้าเรามีอำนาจวาสนา อำนาจวาสนานี้มันอยู่ที่... นิธรรมไม่เสมอกัน วินัยเสมอกัน เราเกิดมาเป็นมนุษย์เหมือนกัน แต่ความคิดความเห็นต่างกัน ความรู้สึกต่างๆ ต่างกัน ปัญญาเกิดขึ้นมาต่างกัน เห็นใหม่ อันนี้อยู่ที่การฝึกฝนมา อยู่ที่การสะสมมา

ถ้าการสะสมมา คนเรามองสังคม มองเหตุการณ์ต่างๆ ขึ้นมา จะเป็นประโยชน์กับเราหมดเลย ถ้าเราไปอยู่ในเหตุการณ์อย่างนั้น เรามีความทุกข์อย่างนี้ เราจะมีความรู้สึกอย่างไร เรามีเหตุการณ์อย่างนั้น ถ้าเป็นเรา เราจะมีความรู้สึกอย่างไร แต่ถ้าเป็นคนไม่มีปัญญานะ นั่นก็ไม่ใช่เรื่องของเรานี้ก็ไม่ใช่ มันปฏิเสธไปทั้งหมดเลย ทั้งๆ ที่มันมีเหตุมีผลอยู่ในเหตุการณ์นั้นทั้งหมด

ถ้าเรารู้จักใช้ รู้จักคิด รู้จัก.. มันจะย้อนกลับเข้ามาถึงหัวใจของเรา ย้อนกลับมาความประสบการณ์ของเรา เราจะไม่เป็นสภาวะแบบนั้น มันจะมีความชุ่มชื่นใจใจ เราไม่มีความทุกข์ขนาดนั้น เราไม่ต้องลำบากลำบากขนาดนั้น ก็มีมีความสุขของเขามากมายขนาดนั้นเพราะเขาสร้างของเขามาจากขนาดนั้น แล้วมันเป็นคติเตือนใจเราตลอดเวลา

ผู้มีธรรมในหัวใจ สรรพสิ่งต่างๆ ที่กระทบเข้ามา มันจะเป็นประโยชน์กับเราหมดเลย แล้วสิ่งที่
เป็นประโยชน์ แล้วย้อนกลับมาในหัวใจสิ ถ้ามันสงบขึ้นมา แล้วเราใช้จ่ายเป็น เราอ่อนวิปัสสนาเป็น
ถ้าไม่เห็นกาย เราก็วิปัสสนาไป มันก็แก้ไขเชื้อโรค เชื้อของใจ เห็นไหม เชื้อของใจที่มันจับใส่รามา
ตลอดเวลา

แล้วถ้าเกิดถ้ามันไม่เห็นกายขึ้นมา เราก็น้อมรำพึงไป คั่นคว้าไปๆ เพราะสิ่งต่างๆ การกระทำ
อย่างนี้มันไม่เหมือนกัน วิธีการของคนไม่เหมือนกัน อานาจาสนาของคนไม่เหมือนกัน สิ่งต่างๆ ไม่
เหมือนกัน ถึงต้องเป็นสมบัติของเรา ถ้าเราทำของเราได้ เราแก้ของเราได้ นั่นคือสมบัติของเราทั้งหมด
เลย

ถ้าปกติเราไปเฝ้ามองไว้เฉยๆ มันเป็นเหมือนกับ คุณติ คุณต้องจงจรปิด เห็นไหม กล้องที่เขาใช้
กัน เรามีก้องอย่างนี้เคลื่อนไปหมดเลย โทรศัพท์มือถือก็เป็นถ่ายรูปได้ เห็นไหม เราถ่ายมา มันไม่มี
ประโยชน์อะไรกับตัวกล้องนั้น ไม่มีประโยชน์หรอก เราเอาข้อมูลของมันมาใช้

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่จิตมันสงบ สิ่งที่มันเห็นสภาวะต่างๆ ใครเป็นคนรู้สึก จิตต่างหากที่มันโง่ ที่
มันไม่เข้าใจต่างๆ มันต้องแยกแยะ มันต้องเอามาเทียบเคียงเหตุและผล เหตุและผลนะ ทุกข์ อกุศล กุศล
ถ้าเป็นกุศลถึงเป็นประโยชน์กับเรา ถ้าเป็นอกุศลก็เป็นความลาภให้เราเป็นความทุกข์

เราแยกแยะสิ่งนี้ มันจะพัฒนาใจ เพราะพอมันมีเหตุผลมันแยกขึ้นไป มันเห็นสุขเห็นทุกข์ขึ้นมา
มันอ้อ..นี่สุข นี่ทุกข์ นี่เป็นเหตุเป็นผล ดึงให้เรามืดบอด อันนี้ทำให้เราหูตาสว่างขึ้นมา สิ่งนี้มันจะ
พัฒนา ใจมันพัฒนาอย่างนี้ คือใช้ปัญญาแยกแยะอย่างนี้ มันจะเกิดปัญญากับเรามาอย่างนี้ แล้วจิตมัน
จะพัฒนาขึ้นไปเรื่อยๆ จนกว่ามันจะเข้าใจสัจจะความจริง เห็นไหมสัจจะความจริง เห็นสัจจะความจริง
แล้วปล่อยวางไว้ตามความเป็นจริง วิปัสสนาเป็นอย่างนี้

เรามีเงิน แล้วเราใช้เงินเราเป็นประโยชน์ แล้วเราเจือจานคนไป แล้วเราวางไว้เป็นตามความ
เป็นจริงอย่างนั้น เราไม่ไปติดข้องอยู่กับสภาวะแบบนั้น ถ้าติดข้องมันก็ยังปล่อยไม่ได้ มันขาดไม่ได้ ถ้า
มันขาดได้ เขาเป็นเขา เราเป็นเรา ทุกข์เป็นทุกข์ จิตเป็นจิต แยกออกจากกันเป็นสัจจะความจริง อันนี้

มันจะพัฒนาขึ้นมา นี่มันถึงจะอึดเต็ม ใจมันถึงจะไม่คืนรนไปกับโลกเขา สิ่งนี้เกิดจากเรานะ อำนาจ
วาสนามาจากเรา ถ้ามีความเชื่อ มีความศรัทธา โลกเขาเป็นกันสภาวะแบบนั้น เรื่องโลกกับกรรม
ต่างกันมหาศาลเลย โลกเป็นเรื่องของโลกๆ ถ้าเป็นกรรมเรื่องของเรา เอาชนะตนเองได้ อุตตา หิ อุตต
โน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน

ใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่ง ถ้าใจของเราปลอดโปร่ง ใจของเรามีความสุขแล้ว โลกเป็นอย่างนี้
เก๋ๆ เจินๆ อยู่อย่างนี้ เราอยู่กับโลกไม่ติดโลก โลกเป็นอย่างนี้ แล้วเราเป็นเรา เราไม่ยุ่งกับโลก เราอยู่
ของเราได้ ประโยชน์ของเราเกิดจากตรงนี้ นี่คือกรรม

กรรมอยู่ที่ใจของเรา ไม่ต้องไปยุ่งกับเขา เห็นไหม อำนาจของกรรม อำนาจของเราเอาเราไว้ใน
อำนาจของเรา ถ้าอำนาจของโลก เห็นไหม บีบคั้นกัน อำนาจอย่างนั้นทำให้เราต้องยอมจำนนกับ
อำนาจของเขา

ถ้าอำนาจของเขา คุณสิ ทำไมเทวดา อินทร์ พรหม มาฟังเทศน์ครูบาอาจารย์เรา? ทำไมเทวดา
อินทร์ พรหม? เพราะเทวดา อินทร์ พรหมไม่มีเรื่องอริยสัจ ไม่เข้าใจ เขาไปเฉพาะอำนาจบุญของเขา
แต่เรื่องอริยสัจนี้เป็นเรื่องละเอียดอ่อนในหัวใจ มันต้องฝึกฝนด้วยมรรคญาณที่เราจะฝึกฝนกันนี้ เรามี
โอกาสอย่างนี้ ถ้าเรามีปัญญาอย่างนี้ มีสติสัมปชัญญะอย่างนี้ ชีวิตเราจะมีคุณค่า

คุณค่าเกิดจากเรานะ งานเป็นงาน ใจเป็นใจ ธรรมเป็นธรรม แยกออกจากกัน ไม่ใช่ว่างานเรา
ต้องไปรับผิดชอบงานตลอดไป งานเป็นงานนะ ใจเป็นใจ เห็นไหม ใจถ้าไม่ได้ฝึกฝน มันก็เป็นอย่าง
นั้น แต่ธรรมถ้าฝึกฝนแล้วใจเป็นธรรม ประโยชน์อยู่ตรงนี้ เอวัง